

Viszonzválasz György Péternek

VISSZHANG - LXIV. évfolyam, 18. szám, 2020. április 30.

Kedves Péter, Esterházy nyelvészetről írott esszémben nem állítottam, hogy „a nyelv szerepe a nemzeti identitás megerősítésének erkölcsi-etikai dimenziójával” ellentétes volna, hanem azt állítottam, hogy az erkölcs és az eticitás ugyanúgy diszkurzív természetű. (*Nyelvművészet és olvasáskultúra, ÉS, 2020/15., ápr. 9.*) Kétségtelen, hogy ettől függetlenül – vagy talán éppen ezért – a nyelv használati fölfogásában az említett fogalmak, mint az Isten, a család vagy a haza, nemcsak elhasználódhatnak, de manipulatívva válhatnak, mint megjegyzed, joggal, a gyűlölet kontextusában. (György Péter: *Rövid kommentár, ÉS, 2020/17., ápr. 24.*) Azt állítottam, hogy Esterházy nyelv és politika kérdését rendkívül reflektív módon kezelte, egyedülálló módon tartva távolságot a „direkt politika közhelyétől”.

Nem állítottam, hogy „a történelem »pontos« rögzítésének igénye”, mely úgy érzem, ismét hangsúlyossá vált a mai prózában, korszerűbb volna bárminél. Amit állítottam, hogy Esterházy prózája nyelv és világ összefüggésében a nyelvet sohasem tekintette transzparensnek, ebbéli minőségében viszont ellenállt a reprezentációelvű olvasatoknak. Vádjaid megfogalmazásakor épp azokat a mondatrészeket és passzusokat hagytad figyelmen kívül írásomból, amelyek ezt részletezik, azt a benyomást keltve, mintha Esterházy prózáját minősíteném korszerűtlennek. Holott ilyen állítás, de még csak sugalmazás sincs írásomban. Épp ellenkezőleg gondolom.

Végül, és ezt nyomatékkal mondom: az „általam felvetett elméleti problémára” nem „bizonyítékként” használtam sem az ELTE, sem más intézmény hallgatóit. Feltételezésed, illetve félrevivő olvasatod előtt értetlenül állok. Amit állítottam, hogy Esterházy prózája sok tekintetben kihívásokkal szembesíti a mind fiatalabb olvasókat (is), e sűrű szövésű, gazdag, nagy nehézkedésű nyelvészeti lassú, közeli olvasást igényel – tőlem is, mindenkitől. Egy félév során a *Fuharosokat* (de a *Márk-változatot* is) szinte mondatról mondatra olvastuk, és bámulatos fölvetések, értelmezési javaslatok, olvasatok hangzottak el a hallgatók részéről. Esterházyknak a rendszerváltás környékén született közéleti írásai is igen komoly tetszést arattak. A nyelv dilemmája az órai Esterházy-olvasatokban mindvégig kitüntetett volt, Esterházy révén jól érzékelhetővé vált, mennyire nem transzparens a nyelv.

Nem állítottam, hogy Esterházy műve „már nem (nagyon) olvasható”. Amit állítottam, hogy a vele való textuális munka valóban kemény szöveg munka, amely a könyv kinyitása előtt kezdődik, és nem ér véget annak becsukásával. Ez egyes-egyedül Esterházy elvitathatatlan érdeme.

Baráti üdvözlettel,